

บันทึก

เรื่อง การพิจารณาหาทางมิให้พ่อค้ากักตุนสินค้า

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ข้าพเจ้าพิจารณาหาทางป้องกันมิให้พ่อค้ากักตุนสินค้า โดยประสงค์จะให้คณะกรรมการไปตรวจและให้สั่งให้ขายสินค้าได้ ทั้งนี้ โดยให้พิจารณากฎหมายที่ประกาศใช้ไปแล้วด้วยนั้น

ข้าพเจ้าได้เชิญอธิบดีกรมควบคุมการค้ามาปรึกษาแล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

๑. ในกรณีข้าว นั้น มีพระราชบัญญัติการค้าข้าว พุทธศักราช ๒๔๘๙ ตามที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการค้าข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๙ กำหนดให้คณะกรรมการอันประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งนาย และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าหกนายซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจประกาศเขตควบคุมการค้าข้าวได้ และเมื่อประกาศเขตควบคุมการค้าข้าวไปแล้ว คณะกรรมการก็มีอำนาจกำหนดราคาข้าวและสั่งห้ามมิให้ขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้ และมีอำนาจให้ผู้มีข้าวในครอบครองขายข้าวให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดตามราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด หรือสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ยึด และบังคับขายข้าวตามราคาและปริมาณที่คณะกรรมการกำหนด ในกรณีที่มีการขัดขึ้นคำสั่งของคณะกรรมการ กับมีอำนาจกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขในการชำระเงินค่าข้าวและในการส่งมอบข้าว (มาตรา ๕ มาตรา ๗ และมาตรา ๘)

๒. ในกรณีสินค้าอื่นๆ นอกจากข้าว มีพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการกลางอันประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจเป็นประธาน และกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย ๔ นาย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจจะได้แต่งตั้ง มีอำนาจระบุชื่อหรือประเภทสิ่งของ และสั่งห้ามมิให้ค้ากำไรเกินควรในสิ่งของนั้นๆ ในทุกท้องที่ในราชอาณาจักร และเมื่อได้ระบุชื่อหรือประเภทสิ่งของแล้ว คณะกรรมการก็มีอำนาจสั่งบังคับให้ขายตามปริมาณและราคาที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้ขายแก่คณะกรรมการหรือผู้หนึ่งผู้ใดที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๕ มาตรา ๘) และสำหรับจังหวัดก็มีคณะกรรมการส่วนจังหวัดประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และกรรมการอื่นอีกอย่างน้อย ๓ นาย ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้แต่งตั้ง ก็มีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับคณะกรรมการกลางทุกท้องที่ในจังหวัด ฉะนั้น การที่จะบังคับให้ขายสินค้านั้นกฎหมายมีอยู่แล้ว (มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๘) นอกจากนี้ก็ยังมีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่น ๆ ในภาวะคับขัน พุทธศักราช ๒๔๘๘ ซึ่งให้อำนาจคณะกรรมการคล้ายคลึงกัน

ความยากอยู่ที่การปฏิบัติ เพราะของมีคุณภาพแตกต่างกัน เมื่อจะบังคับขายก็ต้องกำหนดราคาสูงสุดที่จะพึงขายได้และเป็นราคาที่บังคับให้ขาย เช่น รองเท้ามีตั้งแต่ราคาถูกถึงราคาแพง จะกำหนดราคาได้อย่างไร จริงอยู่อาจกำหนดราคาสินค้าหลักต่าง ๆ เช่น อาหารและผ้าได้บ้าง แต่ทางปฏิบัติมักจะปรากฏว่าถ้าควบคุมของเมื่อใด เมื่อราคาที่บังคับให้ขายต่ำเกินไปของก็หายไปจากตลาด ทางรัฐบาลก็ไม่มีเจ้าหน้าที่เพียงพอที่จะติดตามได้ และเป็นธรรมชาติของพ่อค้าที่จะอยากขายของ ถ้าเขาได้กำไรพอสมควร การที่พ่อค้าหยุดชะงักไม่น่าของออกขายชั่วขณะหนึ่งนั้น เพราะเขายังงตอสถานการณ์ห้ามสั่งสินค้าเข้าอยู่ แต่เมื่อปรากฏแน่นอนว่าได้มีการผ่อนผันให้สั่งของได้เท่าที่จำเป็น เขาก็คงเอาสินค้าออกมาขาย ฉะนั้น การบังคับขายควรจะกระทำต่อเมื่อสินค้าได้หายไปจากท้องตลาดจนประชาชนเดือดร้อนจริง ๆ เท่านั้น เพราะเมื่อมีการควบคุมก็ต้องมีแบบพิธีที่พ่อค้าต้องปฏิบัติ เช่น ต้องให้แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บ มีเจ้าหน้าที่คอยตรวจ การกระทำดังกล่าวย่อมทำให้ค่าใช้จ่ายของพ่อค้าสูงขึ้นซึ่งเขาจะต้องพยายามผลักค่าภาระนี้ไปให้ผู้ซื้อ

ทางแก้ ข้าพเจ้าได้ปรึกษากับอธิบดีกรมควบคุมการค้า ตามกฎหมายปัจจุบันมีแบบพิธีมาก จะออกกฎหมายง่าย ๆ โดยตั้งคณะกรรมการประจำท้องที่และไปยังร้านค้าโดยกำหนดราคาให้เหมาะสมกับประเภทของสินค้า เช่น รองเท้า ซึ่งต้องมีราคาแตกต่างกัน อธิบดีกรมควบคุมการค้าเห็นว่า เมื่อไม่ได้กำหนดราคาให้ตายตัวอย่างวิธีการของพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร ถ้าคณะกรรมการไม่สุจริต ก็จะทำให้การบังคับขายไม่ได้ผลสมความมุ่งหมาย คือ ผลได้จะไม่เท่ากับผลเสียซึ่งเป็นความจริง แต่ข้าพเจ้าเห็นว่า ถ้าจะจำกัดเฉพาะสินค้าบางอย่างที่ปรากฏว่ามีการค้ากักตุนจริง ๆ จนราษฎรเดือดร้อนจริง ๆ และคณะกรรมการเลือกจากผู้ที่ไม่นับถือ เช่น ข้าราชการบำนาญหรือคหบดีประจำตำบลก็อาจจะเป็นวิธีการที่จะบังคับให้ขายได้ จึงขอเสนอมาเพื่อพิจารณา

(ลงชื่อ) หยุต แสงอุทัย
(นายหยุต แสงอุทัย)
เลขาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ธันวาคม ๒๔๙๖